

Asia: VN/15267/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaisten sijoitusten seurannasta ja lupamenettelyistä

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain tarkoitus

-

2. 2 § Määritelmät

Suomen talous on merkittävän riippuvainen ulkomaisista investoinneista, ja pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että tällä sinänsä perustellulla lakiehdotuksella ei tarpeettomasti hankaloiteta ulkomaisten sijoitusten kohdistumista Suomeen. Kiinnitämme huomioita siihen, että kansainväliset investoijat reagoivat säädösympäristön muutoksiin herkästi, minkä vuoksi mahdolliset uudet, rajatutkin lupavaatimukset voivat lähettää negatiivisia signaaleja kansainvälisesti.

Pidämme perusteltuna, että esityksen mukaisesti ulkomaisena sijoituksena ei lähtökohtaisesti pidettäisi konsernin sisäisiä yritysjärjestelyjä, kuten sulautumisia, jakautumisia tai muita vastaavia omistus tai yritysrakennejärjestelyjä, silloin kun järjestelyssä ei tapahdu sijoittajan tai tosiasiallista vaikutusvaltaa käyttävän tahon muutosta. Näin lakia olisi tarkoitus soveltaa niihin tilanteisiin, joissa sijoituksen arvioinnin kannalta merkityksellinen uusi ulkomainen vaikutus tai määräysvalta voi syntyä.

Kiinnitämme kuitenkin huomioita siihen, että itse pykälätekstissä (2 § 2. mom) ei ulkomaisen sijoituksen osalta ole viittausta tosiasialliseen vaikutus- tai määräysvaltaan, ja ehdotamme oikeusvarmuuden vuoksi sen täydentämistä seuraavasti:

”2) ulkomaisella sijoituksella toimenpidettä, jonka ulkomainen sijoittaja toteuttaa suoraan tai välillisesti luodakseen suoria yhteyksiä ja saaden tosiasiallista vaikutus- tai määräysvaltaa toimenpiteen kohteeseen harjoittaakseen taloudellista toimintaa Suomessa.”

3.3 § Seurannan kohteet

Elenia Verkko Oyj (yhtiö tai Elenia) on kaupparekisteriin rekisteröity suomalainen osakeyhtiö, joka harjoittaa sähkön jakeluverkkoliiketoimintaa Energiaviraston myöntämän toimiluvan mukaisesti yhtiölle määritellyllä maantieteellisellä alueella Kanta- ja Päijät-Hämeessä, Pirkanmaalla, Keski-Suomessa sekä Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla. Yhtiön omistuksesta lähes 90% jakautuu Allianz Capital Partners (ACP) ja Macquarie Super Core Infrastructure Fundin hallinnoimille rahastoille, joiden kotivaltiot sijaitsevat ETA-alueella.

Esitysluonnoksen perusteella tulkitsemme, että Elenian nykyinen omistajapohja täyttää ulkomaisen sijoittajan ja ulkomaisen sijoituksen määritelmät, Elenia on lakiluonnoksen 3 § 7k tarkoitettu seurannan kohde (toiminta ja palvelut liittyvät kriittiseen infrastruktuuriin eli sähkönjakeluun) ja Elenia -konsernilla voi olla lakiluonnoksen 4 §:ssä tarkoitettua uudeksi katsottavaa liiketoimintaa, joka on muuta kuin jakeluverkkoliiketoimintaa. Tällä hetkellä konserniin kuuluva palveluyhtiö Elenia Oy tarjoaa muun muassa energiayhtiöille asiakaspalvelua ja sähkömarkkinoihin liittyviä monipuolisia palveluita sekä vastaa Elenian hankinnasta ja rakennuttamisesta.

Mikäli luvanvarainen sähköverkkoliiketoiminta määritellään seurannan kohteeksi, pidämme tärkeänä esityksen selkeyttämistä niin, ettei laki toteutuessaan estä kriittisen sähköinfrastruktuurin kehittämistä tilanteissa, joissa jakeluverkon haltijan omistaja on ulkomainen. Tässä suhteessa on huomioitava että:

- Jakeluverkon haltijalla on sähkömarkkinalain mukainen jakeluverkon kehittämisvelvollisuus (sähkömarkkinalaki 4:19§).

- Jakeluverkkoa kehitetään verkon jatkuvien korjaus- ja laajennusinvestointien ohella myös

- 1) yksittäisiä keski- tai suurjänniteverkon osia tai niiden kokonaisuuksia ostamalla esimerkiksi kantaverkkoyhtiöltä tai toiselta jakeluverkkoyhtiöltä tai yksityiseltä toimijalta (esimerkkinä teollisuusalueet); tai

- 2) jakeluverkkoliiketoimintaa harjoittavan yhtiön liiketoiminta tai osakkeet hankkimalla.

Siinä tapauksessa, että edellä kohdassa 1) mainittu jakeluverkon kehittäminen muodostuisi esitetyn lain perusteella luvanvaraiseksi, tämä voisi merkittävästi hankaloittaa jakeluverkkotoimijan liiketoimintaa ja mahdollisesti jopa estää sähkömarkkinalaissa luvanhaltijalle asetetun kehittämisvelvoitteen. Tästä syystä olisi tärkeää, lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin nimenomaisesti tällaiset erityislainsäädännön alaiset ja kuvatus kaltaiset käytännöt ja liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvät järjestelyt. Tämä tulisi todeta hallituksen esityksessä selkeästi.

Kohdassa 2) tarkoitettuja yritysjärjestelyitä varten luvan hakeminen on nähdäksemme tarpeetonta tilanteissa, joissa ostavan jakeluverkon haltijan omistus on ostamista koskevana ajankohtana jo valmiiksi asianmukaisesti järjestetty ulkomaiseen omistukseen. Saman omistajatahon luvittaminen eri yritysjärjestelyihin on perusteetonta, jos ostavan ulkomaisen omistustahon omistus ei ole muuttunut aiemmasta.

Edellä lausuttu huomioiden siis esitämme, että seurattavien sijoitusten ja luvanvaraisuuden ulkopuolelle rajattaisiin sähkömarkkinalain mukaisen, luvanvaraisen sähköjen jakeluverkkotoiminnan laajentaminen uusien investointien, verkoston ostoin tai yrityslaajennoksien tilanteissa, joissa laajenevan yrityksen omistusrakenteessa ei ole tapahtunut 2 § tarkoittamaa tosiasiallisen määräysvallan muutosta.

4. 4 § Uutta liiketoimintaa luovat sijoitukset seurannan kohteina

Esityksen perusteluosassa todetaan nähdäksemme asianmukaisesti:

”Uutta liiketoimintaa luovalle ulkomaiselle sijoitukselle annettu lupa kattaisi sijoituskohteen jatkokehityksen sen ulkomaisen sijoittajan toimesta, jolle lupa on myönnetty. Uutta lupaa ei tarvittaisi, jos sijoituksen jatkokehittäminen ei johtaisi liiketoiminnan olennaiseen poikkeamiseen lupahakemuksessa ja myönnettyssä luvassa kuvatusta tai määritellystä liiketoiminnasta. - - - . Edellytyksenä olisi myös, ettei sen ulkomaisen sijoittajan omistusrakenteessa, jolle lupa on myönnetty, tapahtuisi esitetyn lain 6 §:n mukaisia omistusosuuksien tarkastelupisteiden ylittäviä muutoksia. Tässä yhteydessä on huomioitava, että tarkastelupisteiden ylittäminen saattaisi täyttää lupaa edellyttävän sijoituksen määritelmän.”

4 § voi edellä lainatusta kirjauksesta huolimatta asettaa ulkomaiset omistajat tilanteeseen, jossa lupa- ja so. luvan käsittelykynnyksen arvioiminen tulee edellyttämään selvitystyötä siitä, tuleeko mahdollisen kehittämistoimen toteuttamiseksi tai esimerkiksi jakeluverkkoyhtiön maantieteellisen alueen laajentamiseksi hakea lupaa. Tämä lisää hallinnollista työtä, ajankäyttöä ja kustannuksia sekä luvituksen kohteena olevalle taholle, että luvan käsittelijöille.

Lainsäädäntöesitys jättää ylipäänsä liiketoiminnan kehittämisen osalta avoimeksi sen, koska uuden liiketoiminnan katsotaan muodostavan sellaisen kokonaisuuden, että sille tulee hankkia lupa. Yksinkertaistaen, voiko seurannan kohde myydä yhden auton ilman, että tähän tulee hankkia lupa, ja kuinka monen auton myyminen laukaisee tarpeen luvan hakemiselle uudeksi määritellyn liiketoiminnan harjoittamiselle?

Elenia Oy kehittää tällä hetkellä teollisuusasiakkaille liittymisjohtopalvelu-liiketoimintaa, jossa energian tuotanto- tai kulutuslaitos liitetään liittymäjohtolla sähköverkkoon. Toiminta on sähkömarkkinalain mukaan vapaan kilpailun piirissä, mutta se mahdollisesti luettaisiin käsillä

olevassa lainsäädäntöesityksessä tarkoitetuksi uudeksi liiketoiminnaksi, joka katsottaisiin seurannan kohteeksi, koska kyse on sähköverkon osista. Liittymisjohdot eivät ole yksi kokonaisuus, vaan ne rakentuvat teollisen kehityksen mukaan omina investointeina eri puolille maata. Hallituksen esitysluonnoksen perusteella on vaikea pitävästi arvioida, tulisiko jokaiselle uudelle Elenia Oy:n toteuttamalle liittymisjohtoinvestoinnille hakea erikseen lupaa. Elenia on siis halukas kehittämään uutta, Suomen sähköistymistä edistävää liiketoimintaa, mutta nykyisessä muodossaan lainsäädäntöesitys voisi muodostaa tilanteen, jossa liiketoiminta estyy tai ohjautuu kolmannelle taholle, kun seurannan kohteen uuden liiketoiminnan harjoittamisen mahdollisuus on sidottu luvanvaraisuuteen.

Edellä sanotun valossa korostamme, että lain perusteluosassa mainittu ulkomaisen omistajan mahdollisuus liiketoiminnan jatkokehitykseen mahdollistaisi edellä kuvatun kaltaisen liiketoiminnan laajentamisen eikä sitä katsottaisi luvanvaraiseksi, jos yhtiön omistusrakenteessa ei ole tapahtunut § 6 mukaisia muutoksia.

5. 5 § Luvan hakeminen

-

6. 6 § Omistusosuuksien tarkastelupisteet

-

7. 7 § Ääniosuuden laskeminen osakeyhtiössä

-

8. 8 § Lupamenettely ja lupaviranomaiset

Ehdotuksessa esitetään melko raskasta, kaksivaiheista lupaprosessia. Pitäisimme elinkeinoelämän ja Suomen talouskehityksen kannalta toivottavampana yksivaiheista menettelyä. Huoltovarmuuskeskuksen käsittelyajan ollessa 45 päivää ja tämän jälkeen työ- ja elinkeinoministeriölle tai valtioneuvoston yleisistunnolle varatulle käsittelylle ei ole lainsäädäntöehdotukseen kirjattua määräaikaa. Näemme tässä riskin, että prosessi muodostaa tosiasiaassa tilanteen, joka ei vastaa ehdotuksen tavoitetta myönteisestä suhtautumisesta ulkomaisiin sijoituksiin. Ehdotusta olisi muutettava vähintään niin, että prosessin toiselle vaiheelle työ- ja elinkeinoministeriössä asetettaisiin selkeä ja mahdollisimman lyhyt määräaika.

Yleisellä tasolla lupamenettelyn keston yhteensovittaminen yrityskauppaa koskevaan prosessiin voi johtaa tilanteeseen, joka suosii sellaista ostajaa, jonka ei tarvitse hakea lakiehdotuksessa tarkoitettua lupaa.

9. 9 § Ehtojen asettaminen

-

10. 10 § Asian raukeaminen

-

11. 11 § Poikkeus luvan hakemisvelvollisuudesta

-

12. 12 § Luvan myöntämättä jättäminen

-

13. 13 § Lupaviranomaisten tiedonsaantioikeudet

-

14. 14 § Tietojenantovelvollisuus

-

15. 15 § Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen viranomaiselle

-

16. 16 § Lain kiertäminen

-

17. 17 § Menettely lain laiminlyönnin tapahtuessa

-

18. 18 § Uhkasakko

-

19. 19 § Seuraamusmaksu

-

20. 20 § Seuraamusmaksun määrääminen

-

21. 21 § Seuraamusmaksulautakunta

-

22. 22 § Seuraamusmaksun määrän kokonaisarviointi

-

23. 23 § Seuraamusmaksun määrä

-

24. 24 § Seuraamusmaksun täytäntöönpano

-

25. 5 luku Erinäiset säännökset

-

26. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

-

27. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

-

Valento Tommi
Elenia Verkko Oyj

Vahvelainen Heli
Elenia Verkko Oyj